ध्वजा बहुविधाकारास्तावकानां नराधिप। काञ्चनाङ्गदिनो रेजुर्ज्वलिता इव पावकाः।
खेषाञ्चैव परेषाञ्च समदृश्यन्त भारत। महेन्द्रकेतवः शुभ्रा महेन्द्रसदनेष्विव।
काञ्चनैः कवचैर्वीरा ज्वलितार्कसमप्रभैः। सन्नद्धाः समदृश्यन्त ज्वलनार्कसमप्रभाः।
कुरुयोधवरा राजन् विचित्रायुधकार्म्मुकाः। उद्यतैरायुधैश्चित्रैस्तालबद्धाः पिनाकिनः।
ऋषभाक्षा महेष्वासाश्चमूमुखगता बभुः। पृष्ठगोपास्तु भीष्मस्य पुत्रास्तव नराधिप। ९८५
दुःशासनो दुर्व्विषहो दुर्म्मुखो दुःसहस्तथा। विंविंशतिश्चित्रसेनो विकर्णश्च महारथः।
सत्यव्रतः पुरुमित्रो जयो भूरिश्रवाः शलः। रथा विंशतिसाहस्रास्तथैषामनुयायिनः।
अभीषाहाः शूरसेनाः शिबयोऽथ वसातयः। शाल्वा मत्स्यास्तथाऽम्बष्ठास्त्रिगर्त्ताः कैकयास्तथा।
सौबीराः केतवाः प्राच्याः प्रतीच्योदीच्यवासिनः। द्वादशैते जनपदाः सर्व्वे शूरास्तनुत्यजः।
महता रथवंशेन ते ररक्षुः पितामहं। अनीकं दशसाहस्रं कुञ्जराणां तरस्विनां। ९९०
मागधो येन नृपतिस्तथाऽनीकन्तमन्वयात्। रथानाञ्चक्ररक्षाश्च पादरक्षाश्च दन्तिनां।
अभूवन् वाहिनीमध्ये शतानामयुतानि षट्। पादाताश्चाग्रतोऽगच्छन् धनुश्चर्म्मासिपाणयः।
अनेकशतसाहस्रा नखरप्रासयोधिनः। अक्षौहिण्यो दशैका च तव पुत्रस्य भारत।
अदृश्यत महाराज गङ्गेव यमुनान्तरे।
इति श्रीमहाभारते भीष्मपर्व्वणि भगवद्गीतापर्व्वणि सैन्यवर्णने अष्टादशोऽध्यायः॥ १८॥
॥ धृतराष्ट्र उवाच॥ अक्षौहिण्या दशैकाञ्च व्यूढां दृष्ट्वा युधिष्ठिरः। कथमल्पेन सैन्येन प्रत्यव्यूहत पाण्डवः। ९९५
यो वेद मानुषं व्यूहं दैवं गान्धर्व्वमासुरं। कथं भीष्मं स कौन्तेयः प्रत्यव्यूहत सञ्जय।
॥ सञ्जय उवाच॥ धार्त्तराष्ट्रान्यनीकानि दृष्ट्वा व्यूढानि पाण्डवः। अभ्यभाषत धर्म्मात्मा धर्म्मराजो धनञ्जयं।
महर्षेर्व्वचनात्तात वेदयन्ति बृहस्पतेः। संहतान् योधयेदल्पान् कामं विस्तारयेत् बहून्।
सूचीमुखमनीकं स्यादल्पानां बहुभिः सह। अस्माकञ्च तथा सैन्यमल्पीयः सुतरां परैः।
एतद्वचनमाज्ञाय महर्षेर्व्यूह पाण्डव। एतच्छ्रुत्वा धर्म्मराजं प्रत्यभाषत पाण्डवः। १००
एष व्यूहामि ते व्यूहं राजसत्तम दुर्ज्जयं। अचलं नाम वज्राख्यं विहितं वज्रपाणिना।
यः स वात इवोद्धूतः समरे दुःसहः परैः। स नः पुरो योत्स्यते वै भीमः प्रहरतां वरः।
तेजांसि रिपुसैन्यानां मृद्नन् पुरुषसत्तमः। अग्रेऽग्रणीर्योत्स्यति नो युद्धोपायविचक्षणः।
यं दृष्ट्वा कुरवः सर्व्वे दुर्य्योधनपुरोगमाः। निवर्त्तिष्यन्ति संत्रस्ताः सिंहं क्षुद्रमृगा यथा।
तं सर्व्वे संश्रयिष्यामः प्राकारमकुतोभयाः। भीमं प्रहरतां श्रेष्ठं देवराजमिवामराः। १००५
न हि सोऽस्ति पुमाल्लोके यः संक्रुद्धं वृकोदरं। द्रष्टुमत्युग्रकर्म्माणं विषहेत नरर्षभं।
एवमुक्त्वा महाबाहुस्तथा चक्रे धनञ्जयः। व्यूह्य तानि बलान्याशु प्रययौ फाल्गुनस्तथा।
सम्प्रयातान् कुरून् दृष्ट्वा पाण्डवानां महाचमूः। गङ्गेव पूर्णा स्तिमिता स्यन्दमाना व्यदृश्यत।